

SISTEMES D'avaluació de l'assignatura

AVALUACIÓ CONTINUA

El sistema d'avaluació contínua consta d'examens teòrics i pràctics. Per acollir-se a aquest sistema serà imprescindible superar l'examen del primer parcial i haver realitzat totes les pràctiques del mateix període.

AVALUACIÓ ANB EXAMEN FINAL

Hauràn de presentar-se a examen final tots els alumnes que no hagin superat el primer parcial i els que no s'hagin acollit al sistema d'avaluació contínua. Abans de l'examen caldrà haver realitzat un treball teòric sobre algun/s punt/s del contingut del programa, l'esquema del qual s'haurà de discussió amb el/la professor/a al llarg del 1er. trimestre. El treball es lliurará, com a més tard, la darrera setmana d'abril.

TEORIA DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL

PROF.: JOSEP GIFREU

5è. CURS PERIODISME CODI 5108

A) TEMARI

la PART: Introducció: Política i societat d'informació

TEMA I: EL DEBAT INTERNACIONAL SOBRE COMUNICACIÓ

Orígens i protagonistes del debat polític. Principals corrents en la producció teòrica. L'evolució dintre la UNESCO. L'aportació llatino-americana fins a la Conferència de San José de Costa Rica. L'"Informe Mac Bride": origen, desenvolupament i conseqüències. Balanç actual del debat.

TEMA II: SOCIO-POLÍTICA I COMUNICACIÓ

Línies de confluència entre ciències polítiques i ciències de la comunicació. Organització social, poder i Estat. Teoria del consens i teoria de la comunicació. Sistema social, sistema polític i sistema de comunicació. Identitat i espais comunicatius.

TEMA III: LA RECERCA SOBRE LA SOCIETAT D'INFORMACIÓ

De les indústries culturals a les indústries del coneixement: un desplaçament significatiu. Els pioners dels EUA i del Japó. Europa: interessos diversificats. URSS i Països de l'Est: una via pròpia? Balanç a principis dels anys vuitanta: les primeres "societats d'informació".

TEMA IV: VERS UNA REDEFINICIÓ DE CONCEPTES

Ambigüitats del concepte central d'informació. Problemàtica en les definicions de societat postindustrial i societat d'informació. La proximitat entre comunicació, coneixement i cultura. Replantejament dels conceptes de "comunicació de masses" i de "cultura de masses".

TEMA V: VALORACIONS DE LA SOCIETAT D'INFORMACIÓ

Tecnologia i control. Els representants de la línia tecnocràtica, de la crítica moderada i de la crítica radical. La producció del discurs en les societats avançades. Balanç sobre tecnologies de la informació i democràcia.

TEMA VI: TENDENCIES EN LES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ

Innovacions fonamentals a partir del 1940. "Software" i "hardware" de la informació. Intel·ligència artificial i

ciència cognitiva.- Vers la integració general dels processos comunicatius.

2a PART: Introducció a les polítiques de comunicació

TEMA VII: SOCIETAT D'INFORMACIÓ I PROCESSOS DE CANVI

Principals impactes sobre: les estructures socials; els processos culturals; els comportaments polítics; les relacions internacionals. Contradiccions i limitacions dels canvis.

TEMA VIII: ESTRUCTURA MUNDIAL DE LA INFORMACIÓ

Principals recerques sobre la circulació de la informació en el món. L'estructura internacional del poder d'informar i l'organització de les transnacionals. La doble confrontació Nord/Sud i Est/Oest.

TEMA IX: L'ADOPCIÓ DE POLÍTIQUES D'INFORMACIÓ

Política, informació i desenvolupament. Societat post-industrial i procés d'estatització. Models d'adopció de polítiques de comunicació. Els grans dilemes: públic/priuat, centralització/descentralització, representació/participació.

TEMA X: LES POLÍTIQUES NACIONALS DE COMUNICACIÓ

La formulació del concepte: de Montreal-69 a San José-76. Objectius i estratègies. Marc institucional i participació en l'adopció de polítiques. Ambits i prioritats recomanats per la UNESCO. Crisi d'iniciatives i crisi del concepte.

TEMA XI: VERS UN NOU ORDRE INTERNACIONAL DE LA INFORMACIÓ?

El dret d'informació i els seus límits: principals acords internacionals. El principi de la "lliure circulació de la informació". Nou ordre econòmic i nou ordre informatiu. Les darreres posicions de la UNESCO i al contraofensiva EUA.

TEMA XII: NOUS REPTES, NOVES POLÍTIQUES

La transnacionalització de la comunicació i les identitats nacionals i culturals. Informatització i privacitat. Noves tecnologies: nous usos o nous mercats? La formulació de polítiques en alguns països occidentals. El cas de l'Estat espanyol i de Catalunya.

TEMA XIII: TENDÈNCIES EN LES POLÍTIQUES SOBRE ELS MEDIA

Els media en un context de dependència estructural. Els

suports bàsics: telecomunicacions (satel.lits, fibra òptica) i telemàtica. Els grans media tradicionals: premsa, ràdio i televisió. El plantejament de nous usos i nous serveis. ¿Vers un major protagonisme de les col·lectivitats locals?

TEMA XIV: POLÍTICA COMUNICATIVA I POLÍTICA EDUCATIVA

Una educació per a la comunicació? El model educatiu de les transnacionals. A la recerca de models endògens i alternatius. La introducció dels nous media en el sistema educatiu. Experiències diverses.

TEMA XV: POLÍTIQUES DE COMUNICACIÓ I INVESTIGACIÓ

Innovació i recerca en comunicació. Interdependència entre recerca, polítiques i planificació de la comunicació. Orientacions i programes de la UNESCO. Avaluació social de les noves tecnologies: mètodes i objectius. La situació a alguns països, a Espanya i a Catalunya.

3a PART: Introducció a la planificació de la comunicació

TEMA XVI: DE LES POLÍTIQUES A LA PLANIFICACIÓ

Planificar, per què i per a qui? Decisions tècniques i planificació pública. Planificació, desenvolupament i identitat. La regulació del desenvolupament de les tecnologies de la comunicació.

TEMA XVII: TEORIES DE LA PLANIFICACIÓ

Dificultats d'una definició i disciplines implicades. Teories de la planificació: breu examen comparatiu. Les teories en la planificació. Esquemes i models globals de planificació de la comunicació.

TEMA XVIII: SISTEMES DE COMUNICACIÓ I PLANIFICACIÓ

Tipus de planificació. L'aproximació sistèmica. Tendències de les tecnologies de la comunicació i opcions tecnològiques. Les dimensions econòmiques de la planificació.

TEMA XIX: MÈTODES I PROCEDIMENTS

La metodologia de l'anàlisi de sistemes. La construcció de models. Mètodes de previsió a curt i a llarg termini. Mètodes d'avaluació. Bases de l'adopció de decisions.

TEMA XX: VALORACIÓ DE LES PRIMERES EXPERIÈNCIES

Anàlisi d'algunes experiències. Contribucions a l'esta-

bliment d'un marc de treball per a la planificació. Príncipis i límits del marc de Hanckoc. ¿Cap a una planificació oberta o cap a una planificació sense pla?

TEMA XXI: NOVES TECNOLOGIES I EXPERIMENTACIÓ SOCIAL

Conceptes d'experimentació tècnica i social. Innovació, demanda social i experimentació. Polítiques d'experimentació en comunicació a diversos països. Mètodes d'experimentació i avaluació de resultats.

B) BIBLIOGRAFIA Básica

- BELL, D.: El advenimiento de la sociedad postindustrial. Alianza. Madrid, 1976.
- FUNDESCO: La sociedad de información. Tecnos (3 vols.) Madrid,
- GIFREU, J.: Sistema i Polítiques de la comunicació a Catalunya. L'Avenç. Barcelona, 1983.
- Mac BRIDE (Comissió): Voces múltiples, un solo mundo. FCE. México, 1981.
- MATTELART, A. i STOURDZE, Y.: Tecnología, cultura y comunicación. Mitre, Barcelona, 1984.
- MIDDLETON, J. (Ed.): Enfoque sobre la planificación de la comunicación. Ciespal-UNESCO. Quito, 1981.
- NORA, S. i MINC, A.: La informatización de la sociedad. FCE. México, 1980.
- RICHERI, G.: El universo telemático. Mitre, Barcelona, 1984.
- SCHILLER, H.: El poder informático. Gili. México-Barcelona, 1983.
- Ampliada la PART
- BELL, D.: op.cit.
- COT, J.P. i MOUNIER, J.P.: Sociología política. Blume. Barcelona, 1978.
- DEFLEUR, M.L. i BALL-ROKEACH, S.: Teorías de la comunicación de masas. Paidós. Barcelona-Buenos Aires, 1982.
- DIZARD, W.P.: The coming Information Age. Logman. Nova York, 1982.
- ESCARPIT, R.: Théorie de l'information et pratique politique. Seuil. París, 1981.
- FOUCAULT, M.: El orden del discurso. Tusquets. Barcelona, 1974.
- FRIEDRICHSHS, G. i SCHAFF, A.: Microelectrónica y sociedad. (Informe al Club de Roma), Alhambra. Madrid, 1982.

FUNDESCO: op. cit.

HABERMAS, J.: La reconstrucción del materialismo histórico. Taurus. Madrid, 1981.

GALBRAITH, J.K.: El nuevo estado industrial. Ariel. Barcelona, 1972.

LUSSATO, B.: El desafío informático. Planeta. Barcelona, 1982.

MARCUSE, H.: L'home unidimensional. Edicions 62. Barcelona, 1970.

MASUDA, Y.: La sociedad informatizada como sociedad post-industrial. Tecnos. Madrid, 1984"

McHALE, J.: El entorno cambiante de la información. Tecnos. Madrid, 1981.

MC LUHAN, M.: La comprensión de los medios como las extensiones del hombre. Diana. México, 1969.

MORAGAS, M.: Teorías de la comunicación. Gili. Barcelona, 1981.

PELTON, J.N.: Global Talk. The Harvester Press. Brighton, 1981.

REESE, J. i alt.: El impacto social de las modernas tecnologías de información. Tecnos. Madrid, 1982.

RICHERI, G.: op. cit.

SCHILLER, H.: Manipuladores de cerebros. Gedisa. Barcelona, 1979.

SMITH, A.: Goodbye Gutenberg. Gili. Barcelona, 1983.

2a PART

Comunicación y Cultura, nº 7. México, 1982.

FLICHY, P.: Las multinacionales del audiovisual. Gili. Barcelona, 1982.

FREIRE, P.: Pedagogía del oprimido. Siglo XXI. Madrid, 1975.

GIFREU, J.: Sistema i políctiques de la comunicació a Catalunya. L'Avenç. Barcelona, 1983.

HAMELINK, C.J.: La aldea transnacional. Gili. Barcelona, 1981.

LEE, J.A.R.: op. cit.

LOPEZ ESCOBAR, E.: Ánalisis del "Nuevo Orden" internacional de la información. Eunsa. Pamplona, 1978.

Mac BRIDE (Comissió): op. cit.

MARTIN SERRANO, M.: El uso de la comunicación social por los españoles. CIS. Madrid, 1982.

ORIVE, P.: Diagnóstico sobre la información. Tecnos. Madrid, 1980.

REIFFERS, J.L. i alt.: Sociétés transnationales et développement endogène. Unesco. París, 1981.

RIGHTER, R.: El control de la información. Pirámide. Madrid, 1982.

SCHILLER, H.: obs. cit.

SOMAVIA, J. i REYES MATTA, F.: La información en el nuevo orden internacional. ILET/Nueva Imagen. Mèxic, 1977.

SMITH, A.: The Geopolitics of Information. Faber & Faber. Londres/Boston, 1980.

SOMMERLAND, E.L.: Los sistemas nacionales de comunicación. UNESCO. París, 1975.

UNESCO (Serie de "Politiques de la comunicación" en diversos países).

3a PART

BELTRAN, L.R. i FOX DE CARDONA, E.: Comunicación dominada. Nueva Imagen. Mèxic, 1980.

DIAZ BORDENAVE, J. i DE CALVALHO, H.M.: Planificación y comunicación. Don Bosco. Quito, 1978.

HANCOCK, A.: La planification de la communication au service du développement. UNESCO. París, 1982.

LEE, J.A.R.: op. cit.

Mac BRIDE (Comissió): op. cit.

MATTELART, A. i STOURDZE, Y.: op. cit.

MAYOBRE, J.: Información, dependencia y desarrollo. Monte Avila. Caracas, 1978.

MIDDLETON, J. (ed.): op. cit.

SCHRAMM, W.: Mass Media and National Development. Stanford University Press. California, 1964.

SOMMERLAND, E.L.: op. cit.

C) EVALUACIÓ DEL CURS

Per als estudiants que segueixin habitualment el curs, el mètode d'avaluació consistirà en un treball de recerca i en un examen final sobre la matèria vista.

En qualsevol cas, tots els matriculats en l'assignatura tenen opció a un examen final, el qual es basarà en l'apartat de "bibliografia bàsica" d'aquest programa; prèviament a l'examen, hauran de presentar una memòria escrita sobre les lectures — d'aquesta bibliografia, no inferior a 30 folis.

TEORIA DE LA COMUNICACIÓN SOCIAL

PROF.: J.M. PÉREZ TORNERO

5º CURSO PERIODISMO CODIGO 5108

A. Objeto de la asignatura: La sociosemiosis se entiende como la disciplina que, dentro de la semiótica general, se encarga del estudio de las condiciones sociales de producción e interpretación de los discursos. La sociosemiosis de la TV se encargaría, pues, del análisis de tales condiciones en el caso concreto de los mensajes televisivos.

El objetivo de la asignatura es familiarizar con los métodos y técnicas de la sociosemiosis aplicados al proceso televisivo, con el fin de enriquecer el conocimiento de lo que es el medio hegemónico de la comunicación.

B. Programa

1. SOCIOSEMÍOTICA: CONCEPTOS GENERALES

1.1 Semiótica general y sociosemiosis: Los "postulados" de la semiótica y su relación con la sociosemiosis. Criterios de pertinencia. La discusión sobre el análisis inmanente. La especificidad del análisis de los mass-media.

1.2 Más allá del esquema de la comunicación: La pregnancia de los modelos comunicativos. Crítica a la idea de comunicación; sus márgenes.

1.3 El orden discursivo y el orden sicosocial: Concepto de discurso. Los discursos sociales. Las competencias discursivas. La formación del imaginario colectivo.

2. EL ANÁLISIS DE LA SITUACIÓN DE COMUNICACIÓN

2.1 El orden televisivo: Las redes telemáticas y los sistemas de producción. Polémica público-privado y su correlato discursivo. La organización de la producción.

2.2 Televisión y espacio público: Local/VS General. Las instancias de racionalización social. Las esferas de acción social y la televisión.

2.3 La comunicación televisiva: Tiempo; simultaneo y diferido. Los espacios. La interacción. Las tecnologías.

3. EL ESTUDIO DEL MENSAJE

- 3.1 Los lenguajes de la televisión:** Imagen y sonido. Acción y representación. La puesta en escena. El lenguaje verboíconico.
- 3.2 La narratividad televisiva:** Diágesis y secuencialidad. Espacios, tiempos y acciones. Esquemas narrativos.
- 3.3 Los géneros de la televisión:** Concepto de género. Tipologías de los géneros. El reconocimiento del género. La información, la persuasión y el divertimento.

4. EL ANÁLISIS DEL PROCESO DE PRODUCCIÓN

- 4.1 La organización del trabajo televisivo:** Los procesos y las decisiones. Los programas y la programación. Previsiones y sondeos.
- 4.2 Las rutinas productivas:** La conciencia profesional. La imagen del público. La construcción del receptor-enunciatario. Los géneros y sus normas.

5. EL ESTUDIO DE LA RECEPCIÓN

- 5.1 El consumo de TV:** Estratificación social del consumo. Tipología y fragmentación de los públicos. Evolución y tendencias del consumo.
- 5.2 La comprensión del mensaje:** Accesibilidad del mensaje televisivo. Esquemas de comprensión verboíconica. El resumen y la memorización. El vocabulario y su captación.
- 5.3 La producción del conocimiento:** Imágenes y estereotipos. Representación e ideología.
- 5.4 Televisión y conducta:** La persuasión y las actitudes individuales y colectivas. Impacto sicológico de la televisión. Institucionalización y pautas culturales.

C. Desarrollo del curso

Aunque el programa anterior esquematiza las grandes cuestiones que se desarrollarán durante el curso, la forma de abordarlas será plenamente empírica e inductiva. El proceso será el siguiente: 1) Estudio global de los mensajes televisivos; se tratará, en cada caso, de destacar las principales cuestiones que habrán de tenerse en cuenta en un estudio sistemático. 2) Conceptualización y teorización; formulación precisa de los problemas a estudiar dentro de un marco teórico general. 3) Ensayo de técnicas aplicadas de indagación y análisis; análisis de contenido, encuestas, entrevistas... 4) Valoración de los resultados.

D. Bibliografía

Al tratarse de un programa experimental y de investigación, cada alumno podrá elegir su propio recorrido de lecturas. No obstante, el profesor dará algunas indicaciones sobre el marco general.

E. Evaluación

La evaluación se efectuará a través de trabajos individuales y colectivos correspondiendo, aproximadamente, uno a cada trimestre.